

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף מז

נמרא: ת"ר: נאמר "**אמר** **ישתה הנזיר יין**", לדעת רבי אליעזר - רק לאחר כל המעשים הכתובים בפרשה דהיינו לאחר הקרבת כל הקרבנות והתגלחת והתנופה הוא יכול לשתות יין. ולדעת חכמים - אף לאחר זריקת הדם של אחד מן הקרבנות יכול לשתות יין.

מאי טעמייהו דרבנן: טעמם של חכמים - נאמר כאן "**אמר** **ישתה הנזיר יין**" ונאמר בהמשך הפרשה "**אמר** **התגלחו את נזרו**", ואנו לומדים בגזרה שווה שכשם שהפסוק "**אמר** **התגלחו את נזרו**" עוסק לאחר מעשה יחידי דהיינו התגלחת, כך הפסוק "**אמר** **ישתה הנזיר יין**" עוסק לאחר מעשה יחידי דהיינו זריקת הדם של אחד מהקרבנות.

קושיא: אימא וכו': אולי מותר לנזיר לשתות יין רק לאחר הקרבת כל הקרבנות והתגלחת, שהרי הפסוק "**אמר** **התגלחו את נזרו**" עוסק לאחר שהקריב את כל קרבנותיו והתגלחת.

תירוץ: אי הכי: אם כן מדוע אנו צריכים את הגזרה שווה והרי היא מיותרת, אלא בהכרח צריך לומר שהגזרה שווה בא ללמדנו שכשם שהפסוק "**אמר** **התגלחו את נזרו**" עוסק לאחר מעשה יחידי דהיינו התגלחת, כך הפסוק "**אמר** **ישתה הנזיר יין**" עוסק לאחר מעשה יחידי דהיינו זריקת הדם של אחד מהקרבנות.

אמר רב: תנופה בנזיר מעכבת אותו מלשתות יין. ביאור: בפרשת נזיר נאמר "ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אֶחָד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו. והניף אותם הכהן תנופה לפני יהוה קדש הוא לפהו על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואמר **ישתה הנזיר יין**", רב אומר שאם הוא לא הניף אותם אינו יכול לשתות יין.

אליבא דמאן? לפי איזה שיטה דיבר רב, האם לשיטת רבי אליעזר או לשיטת חכמים?

(המשך בדף הבא ↓)

אי אפשר לומר שזה לפי שיטת חכמים, שהרי לשיטתם אפילו תגלחת שהיא בגוף הנזיר אינה מעכבת, וא"כ בוודאי שתנופה אינה מעכבת. (לא מצאנו בשום מקום שתנופה מעכבת -תוס').

ואם תאמר שרב דיבר לפי שיטת רבי אליעזר, זה אי אפשר לומר, לפי שזהו דבר פשוט, שהרי רבי אליעזר אמר במפורש שמותר לו לשתות יין רק לאחר כל המעשים כולם ותנופה היא בכלל 'כל המעשים', ומה רב בא לומר לנו בזה.

מהו דתימא וכו'! רב דיבר לפי שיטת רבי אליעזר, אבל אין זה דבר פשוט, לפי שהיה מקום לחשוב שהתנופה לא מעכבת כיון שלעניין כפרה אין התנופה מעכבת, כגון אדם שהביא קרבן ולא עשה תנופה הדין הוא שהקרבן כיפר עליו אלא שלא עשה מצווה מן המובחר, וא"כ היה מקום לחשוב שגם בנזיר אין התנופה מעכבת, קמ"ל שבנזיר התנופה מעכבת.

קושיא: ומי מעכבא: האם תנופה מעכבת לדעת רבי אליעזר? והרי נאמר בברייתא שדין התנופה שווה בכל נזיר 'בין שיש לו כפיים בין שאין לו כפיים', והגמרא מבינה שכוונת הברייתא שכמו שנזיר שאין לו כפיים התנופה לא מעכבת אותו להיות מותר באיסורי הנזירות שלו (לשתות יין) - כך גם נזיר שיש לו כפיים התנופה לא מעכבת אותו, וגם אם לא עשה תנופה הוא מותר ביין.

(תירוץ) קושיא: ואלא הא דתניא: בברייתא שדין התגלחת שווה בכל נזיר 'בין שיש לו שיער בין שאין לו שיער' האם גם כאן נפרש שכמו שנזיר שאין לו שיער התגלחת לא מעכבת אותו - כך נזיר שיש לו שיער התגלחת לא מעכבת אותו? אך הרי נאמר בברייתא שנזיר ממורט שנשחרו שערותיו נחלקו ב"ש וב"ה האם צריך להעביר תער על ראשו או לא, לדעת בית הלל צריך להעביר תער ולדעת בית שמאי אינו צריך.

נביאר רבינא את דעת בית שמאי שאינו צריך' הכוונה 'אין לו תקנה'. כלומר הוא לא קיים את מצות התגלחת ולא הותרו איסורי נזירותו לעולם - לדעת רבי אליעזר שתגלחת מעכבת. (אמנם לדעת רבנן הותרו איסורי נזירותו בלא להעביר תער). ומדברי רבינא מדויק שלדעת בית הלל הוא כן צריך להעביר תער על ראשו אפילו שלא יגלח שום שיערה, כי בכך הוא מקיים את מצות התגלחת ומתיר לעצמו את השתייה - לדעת רבי אליעזר שתגלחת מעכבת והוא צריך להעביר תער בשביל להתיר לעצמו את היין (אבל לדעת חכמים שתגלחת אינה מעכבת הוא צריך להעביר תער בשביל לקיים את המצוה).

לפי זה נמצא בהכרח שכוונת הברייתא הנ"ל 'בין שיש לו שיער בין שאין לו שיער' אינה לומר שמי שיש לו שיער ילמד ממי שאין לו שיער, אלא להיפך: שמי שאין לו שיער לומד ממי שיש לו, כלומר גם מי שאין לו שיער צריך להעביר תער על ראשו, רק שלדעת ב"ש הוא צריך ואין לו תקנה, ואילו לדעת בית הלל הוא מעביר תער ובכך הוא מקיים את המצוה ומתיר לעצמו את איסורי הנזירות.

לפי זה גם כשהברייתא אמרה 'בין שיש לו כפיים בין שאין לו כפיים' כוונתה אדרבא שגם מי שאין לו כפיים צריך לעשות תנופה, והיינו להניח את הדברים על זרועותיו (במקום על כפיו).

והיינו דרבי פדת: דברי רבינא מתאימים לדברי רבי פדת שאמר: בית שמאי שאמרו שנזיר ממורט אינו צריך להעביר תער ורבי אליעזר שדיבר בענין מצורע - אמרו דבר אחד.

מצורע שבא להיטהר הכהן נותן מדם האשם על בוהן ידו הימנית ועל בוהן רגלו הימנית. מצורע שאין לו בוהן לדעת רבי אליעזר אין לו טהרה עולמית, לדעת רבי שמעון הכהן מניח את הדם על המקום שהיתה הבוהן אמורה להיות, לדעת חכמים מניחה על בוהן יד שמאל.

מכך שהשווה רבי פדת את דברי רבי אליעזר שאמר שמצורע שאין לו בוהן אין לו טהרה - לבית שמאי שאמרו שנזיר שאין לו שיער אינו צריך לגלח - בהכרח שהוא פירש את דברי בית שמאי ש'אינו צריך' הכוונה אין לו תקנה להתיר את נזירותו (ורבי אליעזר לשיטתו שתגלחת מעכבת).

לישנא אחרינא:

לפי הלישנא אחרינא דברי רב שתנופה בנזיר מעכבת אינם אליבא דרבי אליעזר שהרי זהו פשיטא, אלא אליבא דרבנן. והגמרא מקשה: הרי לדעת רבנן שתגלחת אינה מעכבת מדוע שתנופה כן תעכב?

ומי לא מעכבא: האם תנופה לא מעכבת לדעת רבנן? והרי נאמר בברייתא שדין התנופה שווה בכל נזיר 'בין שיש לו כפיים בין שאין לו כפיים', והגמרא מבינה (הפוך ממה שהבינה בלשון הראשון), שכוונת הברייתא שכמו שנזיר שאין לו כפיים התנופה מעכבת אותו להיות מותר באיסורי הנזירות שלו (לשתות יין) - כך גם נזיר שיש לו כפיים התנופה מעכבת אותו, ואם לא עשה תנופה הוא אסור ביין.

(תירוץ) קושיא: **ואלא הא דתניא:** בברייתא שדין התגלחת שווה בכל נזיר 'בין שיש לו שיער בין שאין לו שיער' האם גם כאן נפרש שכמו שנזיר שאין לו שיער התגלחת מעכבת אותו - כך נזיר שיש לו שיער התגלחת מעכבת אותו? אך הרי נאמר בברייתא שנזיר ממורט שנשרו שערותיו נחלקו ב"ש וב"ה האם צריך להעביר תער על ראשו או לא, לדעת בית הלל צריך להעביר תער ולדעת בית שמאי אינו צריך.

וביאר רבינא (נגירסת תוס' 'ואמר רבינא') שלדעת בית הלל אמנם 'צריך' אבל 'אין לו תקנה'. כלומר הוא לא קיים את מצות התגלחת ולא הותרו איסורי נזירותו לעולם - לדעת רבי אליעזר שתגלחת מעכבת. (אמנם לדעת רבנן הותרו איסורי נזירותו בלא להעביר תער). ולדעת בית שמאי הוא 'לא צריך' להעביר תער על ראשו כלומר הוא לא צריך לגלח ממש את שערותיו אלא רק להעביר תער על הקרחת (-רש"ש) ובכך הוא מקיים את מצות התגלחת ומתיר לעצמו את השתייה - לדעת רבי אליעזר שתגלחת מעכבת והוא צריך להעביר תער בשביל להתיר לעצמו את היין, (אבל לדעת חכמים שתגלחת אינה מעכבת הוא צריך להעביר תער בשביל לקיים את המצוה).

לפי זה נמצא שכוונת הברייתא הנ"ל 'בין שיש לו שיער בין שאין לו שיער' אינה לומר שמי שיש לו שיער ילמד ממי שאין לו שיער, אלא להיפך: שמי שאין לו שיער לומד ממי שיש לו, כלומר גם מי שאין לו שיער צריך להעביר תער על ראשו, רק שלדעת ב"ש יש לו תקנה בכך, ואילו לדעת בית הלל אין לו תקנה.

לפי זה גם כשהברייתא אמרה 'בין שיש לו כפיים בין שאין לו כפיים' אין כוונתה שהתנופה מעכבת, אלא שגם מי שאין לו כפיים צריך לעשות תנופה, והיינו להניח את הדברים על זרועותיו (במקום על כפיו). ובאמת התנופה לא מעכבת.

[ולפי זה דברי רב שתנופה מעכבת, נאמרו אליבא דרבי אליעזר ולא אליבא דרבנן - רא"ש].

ופליגא דרבי פדת: דברי רבינא שלבית שמאי יש תקנה, חולקים על דברי רבי פדת שאמר: בית שמאי שאמרו שנזיר ממורט אינו צריך להעביר תער ורבי אליעזר שאמר שלמצורע חסר בוחן אין טהרה עולמית - אמרו דבר אחד. שהרי לדעת רבינא אליבא דבית שמאי יש תקנה לנזיר ממורט להעביר תער על הקרחת.

משנה: גילח על הזבח ונמצא פסול: לאחר שגילח הנזיר התברר שהקרבתו היה פסול (כגון שנשפך הדם של הקרבן או נטמא הדם) וממילא נמצא שהוא גילח קודם שהביא

את קרבנותיו ועליו להמתין עד שיגדלו שערותיו (לדעת רבי אליעזר ז' ימים ולדעת חכמים שלושים יום – לעיל לט', ב). וממילא גם שני הקרבנות הנוספים שהקריב לאחר הגילוח לא עלו לו, משום שהם הוקרבו קודם זמנם.

גילח על החטאת שלא לשמה: נזיר מביא שלוש קרבנות: חטאת עולה ושלמים. הגמרא מפרטת את המקרה שנשחטו ואחר כך התברר שנשחטו שלא לשמן.

חטאת שנשחטה שלא לשמה (כגון לשם קרבן אחר) פסולה, והיינו 'שהזבח נמצא פסול'. ולכן גם שאר קרבנותיו לא עלו לו כנ"ל.

גילח על העולה או על השלמים: עולה ושלמים שנשחטו שלא לשמן הרי הם כנדבה. לדעת רבנן נזיר המגלח על נדבה הרי זה כמו המגלח על 'זבח פסול' ודינו כנ"ל. אבל לדעת רבי שמעון מכיון שהקרבן כשר עלתה לו התגלחת. ואמנם הקרבן עצמו לא עלה לו לנזירותו שהרי הוא קרבן נדבה, אבל שאר הקרבנות שהביא עלו לו לנזירות.

גמרא: ולא כתב שלמיו (בגירסת תוס'): היה צריך להיות כתוב "זָבַח שְׁלָמָיו" ואז היינו לומדים שדוקא שלמיו שלו שהיינו של הנזיר ולא של נדבה (-מפרש), ומכך ששינה הכתוב לכתוב 'זָבַח הַשְּׁלָמִים' אנו לומדים שאם גילח על כל קרבן שלמים יצא אפילו על שלמי נדבה.